

Sütün Kaymağını Kim Yiyor?

Üretici ve Tüketici Fiyatları Arasındaki İlişkiler

Genel kanaat olarak üretici ve tüketici fiyatları arasındaki farkın yüksek olduğu söylene gelmektedir. Bu ifade üretici ve sanayici taraflarca farklı değerlendirilen bir husustur.

Üreticiler, sanayinin maliyetler üzerinde tüketici fiyatı oluşturduğu iddiasına karşılık sanayici kesiminden süt fiyatlarının yüksekliği yanında üretilen sütün kalitesiz olduğu, küçük işletmelerde üretilen sütün maliyetlerinin yüksek olduğu tezi vurgulanmaktadır.

Buna karşılık sanayicinin kaliteli süte kalitenin karşılığı farklı bir fiyat politikasının varlığını da söyleme imkanı bulunmamaktadır.

Üretici ve Tüketici Süt Fiyatları, Tablo ve Grafikte 1994-2009 yılları (2010 Ocak ayı dahil) (Enflasyona göre düzeltilmiş Aralık 2009 değerleri ile) TL/KG olarak verilmiş, ayrıca Tüketici/Üretici fiyatları arasındaki oranlar da ayrı bir seri (kırmızı renkli) olarak gösterilerek, değerleri birinci eksenle verilmiştir. Üretici süt fiyatları ise ikinci eksenle verilmiştir.

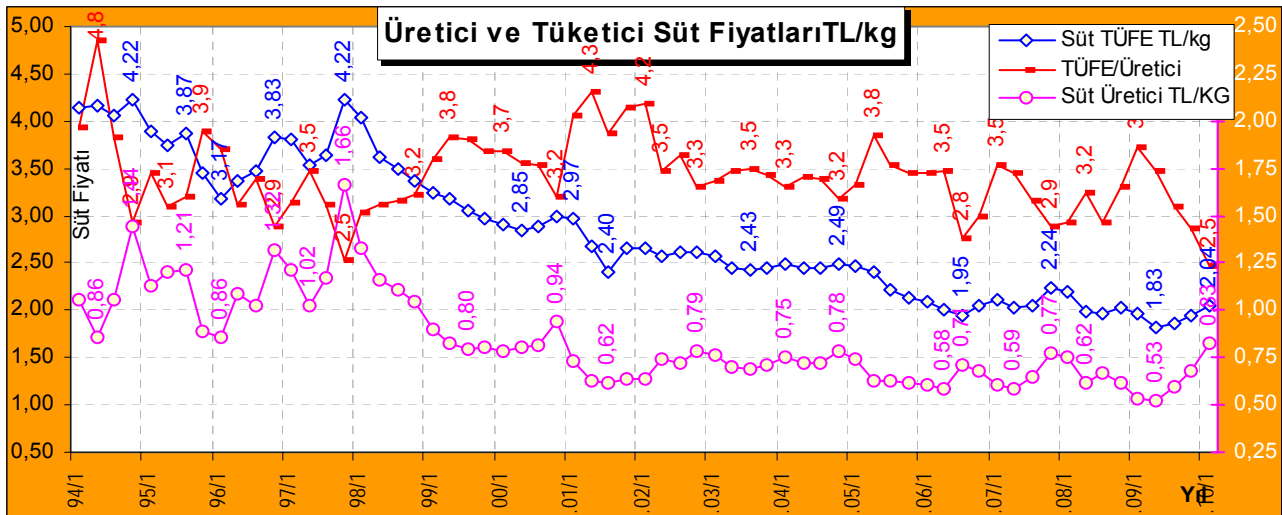
Grafik incelendiğinde izlenebileceği gibi Aralık 2009 değerleri ile tüketici süt fiyatları 4,22 TL ile 1,83 değeri arasında değişim göstermiştir.

Tablo: Üretici ve Tüketici Süt Fiyatları (2009 Aralık değerleri ile) ve Arasındaki Oranlar;

Dönem	Fiyat	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. Üç Ay	Üretici	1,05	1,13	0,86	1,21	1,33	0,90	0,79	0,73	0,63	0,76	0,75	0,74	0,61	0,60	0,75	0,53	0,83
	Tüketici	4,14	3,88	3,17	3,81	4,03	3,25	2,90	2,97	2,66	2,56	2,48	2,46	2,09	2,12	2,19	1,97	2,04
	Oran	3,9	3,4	3,7	3,1	3,0	3,6	3,7	4,1	4,2	4,2	3,4	3,3	3,3	3,5	3,5	2,9	3,7
2. Üç Ay	Üretici	0,86	1,20	1,08	1,02	1,16	0,83	0,80	0,62	0,74	0,70	0,72	0,63	0,58	0,59	0,62	0,53	
	Tüketici	4,15	3,73	3,37	3,53	3,62	3,17	2,85	2,68	2,57	2,44	2,44	2,41	2,01	2,02	2,00	1,83	
	Oran	4,8	3,1	3,1	3,5	3,1	3,8	3,6	4,3	3,5	3,5	3,4	3,8	3,5	3,5	3,2	3,5	
3. Üç Ay	Üretici	1,06	1,21	1,02	1,17	1,11	0,80	0,82	0,62	0,72	0,69	0,72	0,62	0,71	0,65	0,67	0,60	
	Tüketici	4,06	3,87	3,46	3,63	3,50	3,05	2,89	2,40	2,61	2,43	2,44	2,21	1,95	2,06	1,96	1,86	
	Oran	3,8	3,2	3,4	3,1	3,2	3,8	3,5	3,9	3,6	3,5	3,4	3,5	2,8	3,2	2,9	3,1	
3. Üç Ay	Üretici	1,44	0,89	1,32	1,66	1,05	0,81	0,94	0,64	0,79	0,71	0,78	0,62	0,68	0,77	0,62	0,68	
	Tüketici	4,22	3,45	3,83	4,22	3,37	2,98	2,99	2,65	2,61	2,45	2,49	2,13	2,04	2,24	2,03	1,94	
	Oran	2,9	3,9	2,9	2,5	3,2	3,7	3,2	4,1	3,3	3,4	3,2	3,4	3,0	2,9	3,3	2,9	

Üretici fiyatları ile tüketici fiyatlarının genelde bir paralellik gösterdiği ifade edilebilirse de iki fiyat arasındaki oranın aynı düzeyde korunduğunu söyleme imkanı görülmemektedir.

Üç aylık ortalama üretici süt fiyatlarının 0,75 TL düzeyinin üzerinde seyrettiği 1994-2001 yılları arasında, oran 2,5 ile 4,8 arasında değiştiği görülmektedir. Bu dönemde 1994 krizi ile üretici süt fiyatlarında düşme görülürken bunun tüketici fiyatlarına yansımadağı ve oranın 4,8 seviyesine ulaştığı dikkati çekmektedir. Buna karşılık üretici fiyatlarının yükseldiği ve rekora ulaştığı 1997 son çeyreğinde ise fiyat artışının aynı düzeyde tüketiciye yansımadağı ve tüketici/üretici fiyatları arasındaki oranın en düşük düzeyi olan 2,5 oranına düştüğü izlenmektedir. Takip eden yıllarda da aynı hareketi gözlemlemek mümkündür.

Genel olarak üretici ve tüketici fiyatları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde bir etkileşim görülmekle birlikte tüketici fiyatlarının daha az hareketli olduğu, aradaki katsayının, maliyetlerden ziyade, üretici fiyatlarındaki değişimden etkilendiğini söylemek mümkündür. Üretici fiyatları yükseldikçe oran düşmekte, üretici fiyatları düştükçe oran yükselmektedir.

Süt işleme maliyetlerinde önemli bir değişim olmamasına karşılık sanayici fiyatlarının üretici fiyatlarından etkilenmeden seviyesini korumasını yurtiçi arz/talep dengesi ile tanımlamak kolay olmamaktadır. Üretici fiyatlarındaki artışı, yüksek kar marjı ile çalışan süt sanayinin karşıladığını söylemek ise akılcı bulunmamaktadır. Her halükarda üreticiye nazaran çok daha etkin örgütlü ve güçlü olan sanayicinin üretici fiyatlarını kendi inisiyatifine göre regüle ettiği yaygın bir kanaat haline gelmiştir.

Bu durumda tüketici ve üretici fiyatları arasındaki 2,5 - 4,8 oranındaki fiyat farkı yüksek bulunurken, tüketici fiyat değişimlerinin üretici fiyatlarından çok fazla etkilenmediği söylenebilir. Bu tespit sanayicinin maliyetlerinde ve buna bağlı tüketici fiyatlarının oluşmasında "üretici süt fiyatlarına bağımlı olunmadığı" anlamını taşımaktadır. Bu tablo ise süt tozu kullanımının boyutları ile ilgili soruların cevaplarının aranmasını gerekli görmektedir.

Her yıl bir milyon damızlığın kesime gittiği bir ortamda süt üreticilerinin kazandığını ifade etmek abes olacağına göre, üretici fiyatının 4.8 katına kadar varan fiyatla tüketilen sütün kaymağının yabancı üreticiler, ithalatçılar, sanayiciler ve araçlar arasında paylaşıldığı söylenebilir.

11.03.2010

Dr. Mustafa ALTUNTAŞ

Uzman Veteriner Hekim

Türk Vet

www.turkvet.biz / www.turkvet.org

http://mustafa_altuntas.herkez.com

Kaynaklar

- Anonim. Tüketici Süt Fiyatları, TÜİK Tüketici (TÜFE) Fiyatları: 1994:100, 2003:1000.
- Anonim.; Bugün ki değer tablosu, Capital Infocard, Capital Dergisi, Ocak 2009 Sayısı Eki.
- Anonim.; Burdur Köy.Koop., Balıkesir Süt Ürt. Bir. ve Çanakkale Kalk. Koop 2001-2010 Süt ihale Fiyatları.

TİGEM Kayıtları, 2010.

- Anonim.; Karacabey ve Gönen Süt Birliklerinin 1999-2000 yılları ihale fiyatları, TİGEM Kayıtları, 2009.
- Anonim.; Merkez Bankası Döviz kurları, Capital Infocard, Capital Dergisi, Ocak 2009 Sayısı Eki.
- Anonim.; Süt Alım Fiyatları, AOÇ Süt Fabrikası kayıtları, 1999.
- Anonim.; Süt Alım Fiyatları, MİSSÜT Kayıtları, 1999.
- Anonim.; Süt Alım Fiyatları, PINARSÜT Kayıtları, 1999.

Bu yazı ve içeriği kaynak gösterilmek kaydıyla kopyalanabilir ve yayınlanabilir.